

Φράκο

Κυριακή, 8 Ιουλίου 2012
6:40 μμ

Σημασία:

Επίσημο ανδρικό ένδυμα

Επίσημο αντρικό ρούχο σε μαύρο χρώμα, το **φράκο**

Επίσημο ανδρικό ένδυμα, μαύρο συνήθως παλτό ή σακάκι, κοντό από μπροστά και με μακρύ ύφασμα από πίσω το οποίο είναι σχισμένο στα δύο από το στρίψωμα έως τη μέση.

Σήμερα το φορούν αρχισερβιτόροι, οι φορείς στις κηδείες (φρακοφόροι η κοράκια) , οι μαέστροι
Συνήθως εννοούμε ότι φορείς κάνουν την πλήρη στολή: ριγέ παντελόνι, άσπρο πουκάμισο με ψηλό κολάρο, παπιγιόν άσπρο, ψήλο καπέλο, άσπρα γάντια. Βλ. Εικόνα 1 [ΦΡΑΚΟ](#)

Τα ρούχα που φοράμε σε χέρια, πόδια, κεφάλι αναφέρονται στο Λεξικό των Άκρων.

Εγκυκλοπαιδικά:

Είναι ένδυμα Δυτικής προέλευσης. Άρχισε να φοριέται με την ίδρυση του ΝΕ Κράτους κυρίως από τους πολιτικούς, γιατρούς, δικηγόρους κλπ. Ο λαουτζίκος επέμενε στη φουστανέλα.

Οι σκληροτράχηλοι και φθειροπώγωνες Νεοέλληνες κοροΐδευαν αυτό το ένδυμα και τα παρόμοιά του. Τα έλεγαν **φράγκικα** , αυτούς που τα φορούσαν τους λυγάν **ψαλιδόκωλους**. Ο ράπτης που έραβε τα ευρωπαϊκά λέγονταν **φραγκοράφτης**.

Ετυμολογία:

Από το γαλλικό **frac** ορθότερο **froc**

et Hist. 1767 (Beaumarchais, Eugénie, Habillement des personnages, p. 49 .

Από το Αγγλικό l'angl. **frock** είδος παλτού με μακριές ουρές σχεδόν ποδήρες προφορά και γραφή ήταν **froc**). Η γραφή frac οφείλεται σε κακή μεταγραφή του αγγλικού ανοικτού «ο».

Ξενόγλωσσα

Ιταλικά frak

Αγγλικά frock | tailcoat ή απλώς tails, ή riding coat = **ρεντιγκότα**

frock (n.) Look up frock at Dictionary.com

mid-14c., from O.Fr. froc "a monk's habit" (12c.), of unknown origin; perhaps from Frank. *hrok (cf. O.H.G. hroc "mantle, coat;" O.N. rokkr, O.E. rocc, O.Fris. rokk, Ger. Rock "coat"), from PIE root *rug- "to spin." Another theory traces it to M.L. floccus, from L. floccus "flock of wool." Meaning "outer garment for women or children" is from 1530s. Frock-coat attested by 1823.

Γαλλικά queue de pie , frac

Εικόνες:

1. ΦΡΑΚΟ

2.

Συνώνυμα - Συγγενικά

Βελάδα

Λατ. Vellamina < ιματιον από όπου και το ναυτ. **μπελαμάνα**

Velamen - Velaminis = ειδος ρούχου από το Λατ. velo

480 - Francis Edward Jackson Valpy - An etymological dictionary of the Latin language

**GABANA, s. f. Casacca, Vestimento noto,
che più propr. noi diciamo VELLADA, V.**

Ζακές

Στα Εφτάνησα η **ζακέτα**, ο **ζακές** αντι φράκο

Ζακ (Γαλλ **Jacques**=Ιάκωβος) , και το υποκοριστικο **Ζακέ** (Γαλλ. **Jacquet**=Ιακωβάκης) σήμαινε τον υπηρέτη που προσέχει τά ζώα. Οι υπηρέτες λεγονταν και **λακέδες** (Γαλλικα [laquais](#)) φορουσαν κατι ανάλογες φορεσιές που τις ελεγαν **λιβρέες**.

Ο **λακές** είναι συγγενης λεξη με το **lécher** (γλύφω > γλύφτης καιτ επεκταση: ταπεινος, πειθηνιος σκλαβος ή δουλос ή υπηρέτης. Πάντα λέγεται με χαρακτηρα υποτικμητικο.

Ιματίδιον

Αναφέρονταν στις επίσημες προσκλήσεις αντι του φράκο.

Λιβρέα

livrée : « habits donnés par un seigneur aux personnes qui étaient attachées à son service » (Livre Roisin, éd. R. Monier, p. 124).

Γύρω στα 1290 «Ρούχα που έδινε καποιος φεουδάρχης σε προσωπα διαπιστευμένα να τον υπηρετουν »

Αργότερα οι λιβρες των υπηρετων ηταν διακοσμημενες με γαλονια και χρωματισμένες ομοιομορφα για ολους τους υπηρέτες του φεουδάρχη.

Ρεντιγκότα

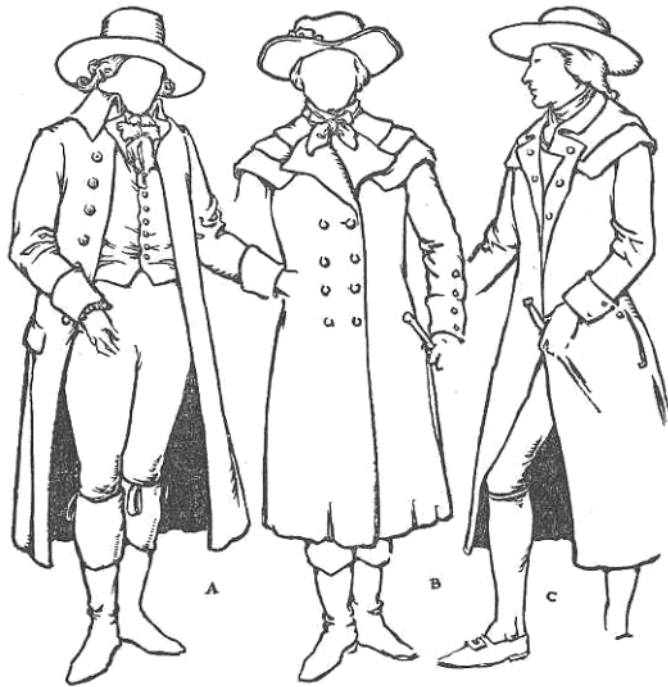

FIGURE 70

Από το Αγγλικό riding-coat = σακάκι ιππασίας.

Ο πρόγονος του **φράκου**.

Μεταλλαχθηκε αρκετά γινόμενο **φράκο**, αλλά τελικά διατήρησε το σκίσιμο πίσω.

Αυτό το σχισμο διευκολυνε πολύ την ιππασια και διατηρηθηκε μεχρσι εσχατων στις στρατιωτικες χλαινες.

Ιδιο σχισμο ειχαν και τα μαύρα σακακια των Βαβαρών στρατιωτών της Φρουράς του Οθωνα .
Εγιναν οι αιτια να τους παρομοιάσουν οι Ελληνες με "**μαυρη ακριδα**" όπως φαινεται από τραγουδι διαμαρτυρίας της εποχης:

Εως ποτε η **μαύρη ακριδα**

Εως ποτε ο θρασύς Βαβαρός

Θα δουλώνει την έρμη πατριδα

Εγερθείτε αδελφια καιρος.

Φρακοφόρος ο Γέρος της Δημοκρατίας (από δεξιά) χαιρετά των εξ αριστερων νεον της Βασιλειας!

Οι μαέστροι και οι μουσικοί ορχήστρας φορούν **φράκο** (ιματίδιον). Οι δυο πλευρές του ιματιδίου λέγονται **μπακαλιαράκια**.

Φράσεις:

**Τα μεταξωτά βρακιά θέλουν επιδέξιους κύλους.
Καλά τα φαρδομάνικα μα ειν' για τους δεσποτάδες.**

Η στολή θελει και αναλογο αξιωμα

Λογοτεχνία

Μια όμορφη σκηνη που δείχνει την αντιπαθεια των προγόνων μας στις ξενες ενδυμασιες.
Ο Τιτυρος, ο δασκαλος αποφασιζει να παντρεφτει. Ζητουν την άδεια του παππού της νύφης:

Του τό'παν. Στην άρχή ξίνισε ό καπετάν Έλιας τα μούτρα. «Δάσκαλος ! ειπε' κατέχω τον αχαμνός μου φαίνεται, **ψαλιδόκωλος**. Μα τό σόϊ του είναι καλό: βαρβάτο, με γιους κι εγγονούς κι άμπελοχώραφα», ο,τι είπες και του λόγου σου για τό σόϊ τό δικό του. «Σταθείτε νά τό ζυγιάσω και θα κρίνω.» Μά η κοπελιά βιάζονταν με τό λέγε λέγε, με τό κανάκισε κανάκισε, σύβασε τό γερο-παππού. «Καλά, είπε, δίνω την ευκή μου, μά με μιά συφωνία, ξεκομμένα καρύδια: **νά βγάλει τά φράγκικα και νά ντυθεί σάν άνθρωπος** .

Ετσι κί εγινε. Ο καπεταν Σηφακας, πατέρας του Τίτυρου καιει τα φράγκικα ρουχα σε μια σχεδον μαγική τελετή

Σιχαίνονταν πάντα του τους Φράγκους* μα υστέρα από το γράμμα του εγγονού του, τους είχε φούρκα. ... άναψε τή φωτιά, κι υστέρα πήγε και ξύπνησε τό Θρασάκι.... Τον κούνησε, ξύπνησε.
— Ξύπνα, Θρασάκι, του 'πε, Ελα μαζί μου στήν αυλή. Θά κάψουμε τό Γιούδα!

Πρόβαλε κι ό δάσκαλος, ντυμένος από κορφή, Κρητίκαρος. Σώριασε στή μέση της αυλής, ένα ένα, τά πανταλόνια, τό γιλέκο, τα σακάκι, τό καπέλο, τά σκαρπίνια. Ττά περέχυσαν και μέ πετρέλαιο,, νά τά πάρει ό διάολος μιάν ώρα αρχύτερα, κι ύστερα πήρε ό παππούς τή φωτιά, τήν έδωκε στό Θρασάκι:

—Έλα, παιδί μου, "δώσ' τους εσύ φωτιά, νά πανε στό διάολο! Μας έκαψε ή Φραγκιά, τήν καΐμε κι εμείς. Πυρ πυριου κι άνεμος των ανέμων.

Λιγο αργότερα ...

Όταν πια κατάταξε ή φωτιά, πήρε ό γέρος μια φούχτα στάχτη, άνοιξε τήν πόρτα, στάθηκε στή μέση του δρόμου, τίναξε αψηλά τό χέρι του και τή σκόρπισε στον αγέρα.

— **Φράγκοι, έκαμε, κι ή φωνή του ήταν γεμάτη πόνο και θυμό, Φράγκοι, όμοια μιά μέρα νά δουν τά μάτια τών παιδιών μου και των παιδιών τών παιδιών μου νά καΐγονται και νά σκορπίζουν στάχτη στον αγέρα τά σπίτια σας κι οι φάμπρικες σας και τά παλάτια τών βασιλιάδων σας! Όπως μας κάψατε, Φράγκοι, νά καείτε!**

*) Φράγκος= ξενος ευρωπαιος, όχι αναγκαστικά Γάλλος.

Νικου Καζαντζάκη - Ο καπετάν Μιχάλης σ.373-373

Γνωστός είναι επίσης ο φόνος της Ανδρονίκης από τον αδελφό της επειδή η Ανδρονίκη έντύθηκε ευρωπαϊκά ρουχα, πήγε στον καφεéné, φουμάριζε ναργιλέ και παΐζει χαρτιά με τον ερωμένο της. Το ειδεχθές αυτό έγκλημα διεκτραγωδείται σε Κυπριακό και Ροδιακό Δημοτικό Τραγούδι (φαίνεται πως στην εποχή του τάραξε το πανελλήνιον όχι βέβαια δίκαιος φόνος άλλα η άνομη συμπεριφορά της Ανδρονίκης!).

Παραθέτω αποσπασμα

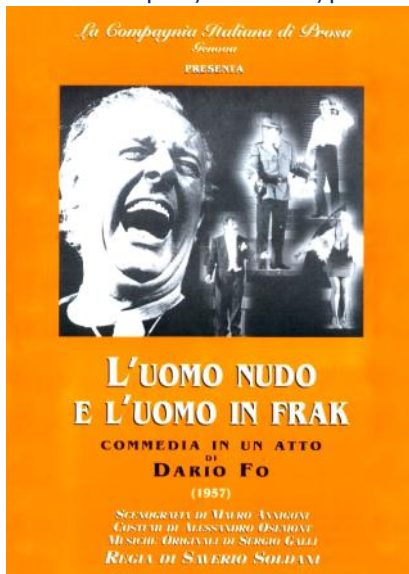
Εμάθατε τι εγίνη σε μέρη Ελληνικά
Ντύθηκε η Ανδρονίκη ρούχα Βρωπαϊκά
Φορεί τα πατταλόνια και πά στον καβενέν
Του καβερτζή προστάζει: "καβέν και ναργιλέν"
Τραβά κι έναν τραπέζιν και μια ματσά χαρκιά
Κι αρκίνισεν να παΐζει μ' έναν παλληκαράν
Δκυό φίλοι του αρφού την αγρωνίσασιν
Πάσιν εις τον Εβαγγέλην και του το είπασιν
Ακουσεν ο Βαντζελης πολλα θυμωθηκεν
Επηεν εις το σπίτιν καλά αρματώθηκεν
Πιανει ευθυς την στράταν και πα στον καβενέν
Βρισκει την Αντρονίκην φουμάρει ναρκιλέν
-Κρίμα σε Αντρονίκη, την τεγνην πόπιασες
Ουλην την γεννεαν μας εσου άντρόπιασες
Αφης με ρε Βαγγέλη να παιζω τα χαρκιά
Με τουτν' το παλληκάριν αφους με αγαπᾶ
Τραβά το λιβορβόριν, την λιβορβόρισεν
Που το δεξί βυζίν της η σφαίρα πέρασεν
Σύρνει και το μασαίρι που μεσ' την θήκην του
Κι εσφαξεν την αμεσως την Αντρονικην του

Απαντες σχεδόν οι άνδρες και πάντως όλοι οι Βρεταννοί έφερον **φράκα**, πλην ολίγων αξιωματικών, των οποίων τα ερυθρά χιτώνια και αι χρυσαί επωμίδες εξεχώριζαν

(Ανδρέας Εμπειρικός, Μέγας Ανατολικός)

Λ' uomo nudo e l' uomo in frak, 1985, μονόπρακτη κωμωδία του Ντάριο Φο)
Ο Γυμνός κι ο Άλλος με το **Φράκο**

Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis